

פורים כפורים

מחשבות פורים תשע"ו

אשר חנני ה' ברוח יום הגדול הזה

פורים כפורים - מחשבות פורים תשע"ו

א. הרבה דיבורים נאמרו על ההשוואה בין פורים ליום הכיפורים. ובאמת חודש אדר שהוא חדשו של יו"ט דפורים, יש בו עיבור השנה שבו יש כפרת פשע מיוחדת. וכמו"כ בחודש אדר משמיעים על השקלים שהם מקור קרבנות ציבור שהם כפרתן של כלל ישראל לכל השנה, וכבר כ' חז"ל דשקלי מדבר הם שקדמו את שקלי המן כמש"כ בחז"ל. ועלינו לבאר ענין זה, מהו יסוד הכפרה דפורים, מהו עבודתו, ואיפוא ראינו אפי' רמז לזה במעשה דפורים.

ובפשטות יש לומר שעבודת היום דפורים מיוחדת בזה שיש בו מצות מגילה ומצות מתנות לאביונים ומשלוח מנות (וחיוב הסעודה אינו מעניננו, וגם מצינו דבר זה בשאר חגים). ובגמ' דרשו שמגילה צריכה שרטוט כס"ת, ממש"כ דברי שלום ואמת – כאמיתה של תורה. וא"כ יש כאן תורה וחסד. וכבר אמר הכתוב בחסד ובאמת יכופר עוון. וא"כ מצאנו בעבודת היום כח וענין של כפרת עוונות.

ובפיוט שאומרים אחרי המגילה אשר הניא כ' "מי זה יעמוד לכפר שגגה, הן הדסה עמדה לעורר ישנים". ופי' שם שהעירה את ישני חברון. ואולי י"ל עוד שהכוונה להתעוררות כלל ישראל לתשובה ע"ד עורו ישנים משנתכם, במה שאמרה לך כנוס את היהודים וכו' וצומו עלי וכו' (וע"ש ד"ז נקראת הצום שצמוד לשמחת ישועת פורים - תענית אסתר). ובזה מבואר היטב שכל הישועה במעשה פורים היה ע"י התעוררות לתשובה וכפרת עוונות.

ב. והנה בברכה שאומרים אחרי המגילה משתמשים בלשון מוזר, הנפרע לנו מצרינו (וכע"ז בברכת קר"ש במעריב האל הנפרע לנו מצרינו). וצ"ב וכי מה אנו חייבים להם, שנפרע ד"ז ע"י הישועה. ועי' בעץ יוסף (בסידור אוצר התפילות) שפי' בזה שבא לרמוז שהתגברות האומות על כלל ישראל הוא מצד חטאם, וע"י הגלות נפרע חובת העונש על החטא ע"ש.

ואולי יש להוסיף, שבעצם הגלות לטובת כלל ישראל, וכמש"כ שהקב"ה אומר לכלל ישראל "שלחתי בבלה למענכם". ועל צרת המן בפרט כ' "גדולה מסירת הטבעת יותר ממ"ח נביאים". וא"כ לכאורה הגאולה מהאיוב אינו לטובתנו, אא"כ סבלנו יסורים עד הסוף למרק את החטא. אבל הגאולה היה ע"ד מש"כ ואתה ברחמיך הרבים וכו'. וא"כ עכצ"ל שבזמן הישועה הקב"ה ממרק את החטא בלי היסורים עד הסוף. וע"ז אנו מברכים לה' שפרע ומרק לנו את העוונות מבלי סבל מצרינו.

ועד"ז שמעתי ממו"ר הגר"ר שמואלביץ הכ"מ במש"כ בשע"ת שע"ד בד' חלקי הכפרה, עה"פ הנ"ל בחסד ובאמת יכופר עוון, דעי"ז מתכפר אפי' דרגת חטא שתשובה ויוה"כ

פורים כפורים - מחשבות פורים תשע"ו

תולין ורק יסורים ממרקין, והק' בזה מו"ר שיסורין ממרקין את החטא עי"ז שמזככים את האדם, א"כ איך מתכפר ע"י חסד ואמת. ואמר בזה דעכצ"ל שע"י ההתעלות שיש בתורה וחסד יש זיכוך האדם מחטא מבלי היסורין. וכמו"כ לעניננו בישועה מצרה שזה כפרת יסורין.

ובזה מתישב שאלתינו מתחילה במה מרומז כפרה במעשה דפורים, דודאי הצלה מצרת המן היה כרוך בזיכוך והתעלות שע"ז נתכפרו מעוונותיהם, ובזה נפרע מצריהם. וכמו"כ מעשי המצוה של היום שיש בהם כפרת חסד ובאמת - דברי שלום ואמת. אמנם לכאורה ד"ז שייך בכל יו"ט שנקבע ע"ש ישועה, ועדיין צ"ב מה מיוחד במעשה דפורים - כפורים.

ג. והנה ידועים ד' הגמ' שבת דף פ"ח "ויתיצבו בתחתית ההר אמר ר"א ב"ח ב"ח מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית וא"ל אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר ר"א ב"י מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר". ופרש"י שם "מאהבת הנס שנעשה להם". הרי שפורים הוא יום קבלת התורה כמו שיוה"כ הוא יום קבלת התורה.

אבל על דרכינו הנ"ל יש כאן תוספת, שכמו שקבלת התורה דיוה"כ הוא ע"ד התשובה וכפרה על מעשה העגל כידוע, כמו"כ קבלת התורה דפורים - כפורים, הוא מתוך מעשה שבא מתוך כפרה שפעלה אסתר כמש"כ מי זה יעמוד לכפר שגגה וכו' כנ"ל.

ויעוין בתנחומא פ' נח שכ' "ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית וכו', על התושבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה וכו' שנא' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך וכו', ראה מה כתיב אחריו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, ואי זה זה תלמוד שהוא על הלב הוי אומר ושננתם לבניך זו תלמוד שצריך שנון, ללמדך שפרשה ראשונה שבקר"ש אי"ב פירוש מתן שכרה בעוה"ז כמ"ש בפרשה שנייה וכו', ללמדך שכל מי שאוהב עושר ותענוג אי"י ללמוד תושבע"פ לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה ויש מבלה ומנבל עצמו עליה".

וע"ש בפ"י עץ יוסף שכ' שבענין הזה של מסירת נפש בלימוד התורה היה רפיון מסוים בימי מרדכי ואסתר (וע"כ שכ"ה שהרי ידוע שעמלק בא בעוון רפיון ידים בתורה כמש"כ רש"י בפ' בשלח), וע"ז בא עליהם גזירת המן ושוב חזרו בתשובה והדר קבלוה באהבה דפירושו קבלת תורה שבע"פ. ולהנ"ל זהו סיבת הצרה ובזה היה התשובה והכפרה.

פורים כפורים - מחשבות פורים תשע"ו

הרי לנו כנ"ל שקבלת התורה של הדר קבלוה בימי אחשוורוש היה מתוך תשובה כיוה"כ. ויש להוסיף בזה שתשובת יוה"כ וקבלת התורה המצרופת לה היא מתוך יראה של ימים הנוראים, ואילו תשובה וקבלת התורה דפורים היא מתוך אהבת הנס כד' רש"י הנ"ל.

ועוד שינוי יש ביניהם שקבלת התורה במדבר היה לאוכלי המן בגילוי שכינה, ואילו קבלת התורה דפורים היה בחשכת סוף גלות בבל בזמן גזירת המן. [ועי' פח"י שמבאר שבאותו תקופה הפסיקו לו' הגדול הגבור והנורא משום שאמרו איה גבורותיו וכו' אשה שגרשה בעלה עבד שמכרו רבו וכו'. ורק אחר הנצחון החזירו אנשי כנה"ג עטרה ליושנה שיאמרו הגדול הגבור ונורא משום שאדרבה הן הן גבורותיו הן הן נוראותיו].

ד. ויעוין ברמב"ן סו"פ ואתחנן עה"פ "לא מרובכם וכו' כי מאהבת ה' אתכם בחר ה' בכם", והק' הרמב"ן "שראה אתכם ראויים להתאהב לפניו ונבחרים לאהבה יותר מכל העמים, ולא הזכיר בזה טעם מן הבחירה, כי הנבחר לאוהב הידוע לסבול את אוהבו בכל הבא עליו ממנו, וישראל ראויים לכך מכל עם, כמו שאמרו (ביצה כה:): שלשה עזים הם ישראל באומות, כי יעמדו לו בנסיונות, או יהודאי או צלוב".

ובזה מבואר לנו עוד ענין האהבה שהיה באותו נס, שע"ז שעמדו בנסיון הגזירה בהסתר פניו ית' וחזרו בתשובה שלמה כדיאות, הרי נתברר ונתחזק אהבתם איליו, ומתוך כך היה קבלת התורה דתושבע"פ שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל ללבו וכו' כד' התנחומא הנ"ל. [ועד"ז נראה לפרש מש"כ על יסורין "פשפש ולא מצא וכו' יתלה בביטול תורה וכו' פשפש ולא מצא וכו' הר"ה יסורין של אהבה, וע"ד הנ"ל הפשט הוא דכיון שעמד בנסיון ולא ביטל תורה ע"ז, הר"ז גילוי של אהבתו הגדולה להקב"ה ותורתו]. נמצינו למדים שהתשובה והכפרה שהיה במעשה דפורים היה ע"י יסורים של גלות, וכמו"כ קבלת התורה שלהם היה בשלימות בענין הזה, ומתוך כך קבלו באהבה תושבע"פ שאינו נקנה כ"י ע"י עמל כד' התנחומא הנ"ל וע"י יסורים כמש"כ בגמ' ברכות שם. וכמו"כ היה חיזוק גדול בענין אחדות בין אדם לחבירו כמש"כ לך כנוס את כל היהודים.

ולכן בסגולת היום יש לנו התעלות הנפש הזו של יסורים, ואנו קונים ד"ז ע"י חסד ואמת יכופר עון, מצות נתינה לריעהו ולעני, ואמיתה של תורה ע"י מצות המגילה, שנכתב ע"י מרדכי ואסתר. [עי' מגילה דף ז' שאסתר בקשה מאנשי כנה"ג לצרפו לתורה שבכתב].